

NUUSBRIEF

SEPTEMBER 2026

Wat dryf die sterk rand?

Die Suid-Afrikaanse rand was een van verskeie verrassende verhale op die finansiële markte in 2026. Ten spyte van 'n agtergrond van geopolitieke konflik, kommer oor hoë waardasies op aandelemarkte, komende verkiesings en gedempte plaaslike ekonomiese groei, het die rand merkwaardig veerkragtig gebly. In Augustus het die rand kortstondig tot onder R16 teenoor die Amerikaanse dollar versterk en oor die afgelope 12 maande met 8,36% verstewig.

Figuur 1. USDZAR

Bron: Data.Gov

Met die eerste oogopslag lyk hierdie sterkte moeilik versoenbaar met Suid-Afrika se onderliggende ekonomiese uitdagings. Die rand se huidige prestasie weerspieël egter 'n kombinasie van ondersteunende wêreldwye faktore en plaaslike markdinamika. Dit is belangrik om te beseef dat baie van hierdie faktore nie net verband hou met die sterkte van die Suid-Afrikaanse ekonomie nie, maar ook met toenemende strukturele druk op die Amerikaanse dollar. Die faktore wat ons plaaslike randsterkte dryf, word hieronder uiteengesit.

'n Groeiende VSA skuld

Die vinnige toename in Amerikaanse staatskuld, wat nou meer as USD40 triljoen beloop, vorm 'n toenemend belangrike agtergrond vir wêreldwye valutamarkte. Hoewel die Amerikaanse dollar steeds die wêreld se dominante reserwegeldeenheid en 'n belangrike veiligehawe-bate gedurende tydperke van markspanning is, laat die omvang van die VSA se verswakende fiskale posisie langertermynvrae ontstaan oor die volhoubaarheid van die land se skuldtrajek.

Terselfdertyd het wêreldwye houdings teenoor Amerikaanse ekonomiese en handelsbeleid begin verander namate dié beleid toenemend konfrontierend geraak het. Dit moedig sommige lande aan om hul ekonomiese en finansiële afhanklikheid van die Verenigde State te herevalueer. Dit is belangrik vir die rand omdat 'n struktureel swakker dollar betekenisvolle ondersteuning aan ontluikende markte se geldeenhede in die algemeen kan bied.

Die rugwind van goud en kommoditeite

Suid-Afrika het ook voordeel getrek uit 'n verbeterende kommoditeitsomgewing, veral die sterk prestasie van goud. Stygende goudpryse verbeter Suid-Afrika se posisie en verhoog die waarde van die land se uitvoere relatief tot sy invoere.

Dit het die rand die afgelope jaar besonder sterk ondersteun. Vir 'n kommoditeitsuitvoerende ekonomie soos Suid-Afrika verteenwoordig dit 'n belangrike bron van ondersteuning vir die geldeenheid.

Rand Bly Sterk

- Rand versterk kortstondig tot onder R16/\$
- 8,36% sterker oor 12 maande
- Ontluikende markte bied ondersteuning
- Swakker dollar bly 'n belangrike drywer

Dollar Onder Druk

- Amerikaanse skuld oorskry US\$40 triljoen
- Vraag na Amerikaanse staatseffekte daal
- Sentrale banke verhoog goudblootstelling
- Dollar bly duur op langtermynmaatstawwe

Kommoditeite & Rentekoerse Ondersteun

- Hoër goudpryse ondersteun uitvoere
- Ruilvoet het verbeter
- SA-rentekoerse bly hoër as VSA
- Positiewe rentekoersverskil ondersteun die rand

Redes vir Versigtigheid

- SA-groei bly gedemp
- Skulddienslas bly hoog
- Vaste investering onder 15% van BBP
- Verdere randsterkte moeiliker om te regverdig

VSA se Nasionale Skuld Groei Met

Source: Peter G. Peterson Foundation

'n Struktureel swakker dollar

Die rand se sterkte moet nie bloot as 'n Suid-Afrikaanse suksesverhaal beskou word nie. Vanuit 'n langtermynwaardasieperspektief lyk die Amerikaanse dollar self duur, ondanks die voortgesette voordeel wat dit geniet uit sy status as die wêreld se voorste reserwegeldeenheid en 'n voorkeur-defensiewe bate gedurende tydperke van ernstige wêreldwye markspanning. In die afwesigheid van 'n groot wêreldwye finansiële krisis of 'n beduidende toename in risiko-afkeer, laat die dollar se hoë waardasie ruimte vir verdere verswakking.

Die breër omgewing vir ontluikende markte was ook ondersteunend, met die rand wat deel vorm van 'n wyer verbetering onder ontluikende markte se geldeenhede, eerder as om geheel en al in isolasie te beweeg.

Vermindering van blootstelling aan VSA staatseffekte

Nog 'n strukturele ontwikkeling wat hierdie siening ondersteun, is die veranderende gedrag van wêreldwye sentrale banke.

Amptelike besit van Amerikaanse staatseffekte neem wêreldwyd af. Veral China het sy besit van Amerikaanse staatseffekte betekenisvol verminder, terwyl hy terselfdertyd sy blootstelling aan goud verhoog het.

Hierdie verskuiwing beteken nie dat die Amerikaanse dollar op die punt staan om sy status as reserwegeldeenheid te verloor nie. Dit dui egter daarop dat sommige van die strukturele ondersteuning waarop die dollar histories kon staatmaak, geleidelik herevalueer word. Laer vraag na Amerikaanse staatseffekte, tesame met groter vraag na alternatiewe reserwebates soos goud, skep 'n minder gunstige omgewing vir volgehoue dollarsterkte.

Rentekoersverskille ondersteun Rand

Die rentekoersomgewing bied nog 'n belangrike bron van ondersteuning vir die rand.

Suid-Afrikaanse rentekoerse bly hoër as dié in die Verenigde State, wat 'n positiewe rentekoersverskil skep. Dit maak die rand relatief aantreklik vir internasionale beleggers wat voordeel wil trek uit Suid-Afrika se hoër rentekoerse, veral wanneer hulle hul beleggings finansier in lande waar rentekoerse laer is.

Hoewel die rand se rentekoersvoordeel ietwat afgeneem het sedert vroeër vanjaar, bly dit internasionaal relatief aantreklik en bied Suid-Afrika steeds hoër potensiële rente-opbrengste as verskeie ander groot markte. Solank Suid-Afrikaanse rentekoerse betekenisvol hoër as dié in die VSA bly, behoort hierdie verskil steeds 'n onderliggende bron van ondersteuning vir die rand te bied.

Redes vir versigtigheid

Hoewel daar geldige redes vir die rand se veerkragtigheid is, is die vooruitsigte nie sonder risiko nie.

Die eerste bekommernis is waardasie. Suid-Afrika se handelsposisie het verbeter, hoofsaaklik danksy hoër goud- en kommoditeitspryse wat die waarde van ons uitvoere verhoog het. Die rand se versterking het egter verder beweeg as wat hierdie faktore alleen blyk te regverdig.

Meer fundamenteel bly Suid-Afrika se swak ekonomiese groei 'n beduidende beperking. Groei- en beleggingsmomentum sal na verwagting gedemp bly, met ekonomiese groei wat waarskynlik nie 1,1% tot 1,2% gedurende 2026 sal oorskry nie.

Die land se fiskale posisie bly ook 'n groot strukturele swakpunt. Ongeveer 21% tot 22% van belastinginkomste word tans aangewend om nasionale skuld te diens, vergeleke met ongeveer 13% voorheen. Dit verminder die hulpbronne wat vir produktiewe investering en infrastruktuur beskikbaar is aansienlik en plaas verdere druk op 'n ekonomie wat reeds deur beperkte kapitaal gekniehalter word.

Hierdie kommer word verder versterk deur Suid-Afrika se lae vlak van vaste investering, wat steeds minder as 15% van die BBP beloop. Volhoubare ekonomiese groei vereis uiteindelik aansienlik groter investering in produktiewe kapasiteit en infrastruktuur. 'n Investeringsverhouding nader aan 25% van die BBP word oor die algemeen as noodsaaklik beskou om betekenisvol sterker langtermyn groei te bewerkstellig.

Die kernboodskap

Die rand se huidige sterkte is nie sonder regverdiging nie. Hoër goudpryse, 'n verbeterende handelsposisie, gunstige rentekoersverskille en breër druk op 'n duur Amerikaanse dollar het saam 'n ondersteunende omgewing geskep.

'n Sterk geldeenheid moet egter nie verwar word met 'n oplossing vir Suid-Afrika se onderliggende ekonomiese uitdagings nie. Swak groei, stygende skulddienskoste en onvoldoende vaste investering bly beduidende strukturele beperkings.

Die rand kan dus voortgaan om voordeel te trek uit die huidige wêreldwye omgewing, maar teen huidige vlakke sal verdere versterking al moeiliker wees om aan die plaaslike ekonomie alleen toe te skryf.

Die inligting en menings in hierdie dokument word in goeder trou opgeteken en is gebaseer op bronne wat as geloofwaardig geag word. Daar word geen verklaring, verbintenis of waarborg van watter aard ook al gegee oor die akkuraatheid en/of volledigheid van sodanige inligting of die korrektheid van sodanige opinies nie. Portfolio Analytics ("Analytics") kan hoegenaamd nie op enige van die voorstelle, vooruitskattings of stellings in hierdie Nuusbrief op enige wyse hoegenaamd aanspreeklik gehou word nie en hoe dit ook al ontstaan het ten opsigte van enige eis, skade, verlies of uitgawes wat direk of indirek gelyk word deur 'n belegger wat handel op die inligting in hierdie dokument vervat nie. Die inligting in hierdie dokument is slegs vir feitelike inligting en bemarkingsdoeleindes en is geen vorm van advies, leiding of aanbeveling nie. Verder, as gevolg van die feit dat Analytics nie as 'n finansiële adviseur optree nie, het Analytics nie 'n finansiële behoefte-ontleding gedoen nie en vertrou op die behoefte-analise wat die belegger se finansiële adviseur uitgevoer het. Analytics beveel aan dat die Belegger veral sorg dat die inligting in hierdie dokument gepas is, gegewe sy doelwitte, finansiële situasie en spesifieke behoeftes, aangesien daar beperkinge kan wees op die toepaslikheid van die advies. Geen waarborg vir beleggingsprestasie of kapitaalbeskerming moet uit die inligting in hierdie dokument afgelei word nie. Portfolio Analytics (Pty) Ltd, is 'n gemagtigde Finansiële Diensteverskaffer. FSP No. 631. Telefoon: (011) 463-9600 Faks: (011) 463-8279. Webwerf: www.analytics.co.za

WGA Wealth Group (PTY) Ltd is 'n gemagtigde Finansiële Diensteverskaffer. FSP No. 49917 Tel: 0823771748 Web: www.wgawealth.co.za

